

CATHARINAPOLDER
TIENDE VERPACHTING VAN 1764 TOT 1775

door Jan COOPMAN

Onder het Ancien Régime werd een belasting van 10 % geheven op de opbrengst van landbouwgronden, vandaar de naam "tienden". In de onmiddellijke omgeving van Oostende, nl. te Bredene (1), Stene, Zandvoorde en Mariakerke kwamen deze tienden toe o.a. aan de franse abdijen van Vicogne en St Riquier. Ze hadden van aloude tijden dit recht verworven, vermoedelijk vanwege hun betrokkenheid bij het ontginnen van de schorrelanden die door de voortschrijdende bedijking op de zee heroverd werden in de 10e eeuw.

Gaandeweg deemsterden de oorspronkelijke benediktijneridealen weg en kwam de orde tot verval waarbij de lokale vertegenwoordiger, de priorij van Bredene, opgedoekt werd. Leken werden ingehuurd om de tienden te innen in opdracht van de verre abdijen (2). Mettertijd werd ook de daadwerkelijke inning door de afwezige rentmeesters verpacht. In de behandelde periode waren dit de heren Francis Albert VERMEESCH, wonende te Veurne, die instond voor de 2/3 der tienden die toebehoorden aan Vicogne, en Jan Baptist VAN CROMBRUGGHE te Gent die de resterende 1/3 inde voor St Riquier. Deze verdeling is de nasleep van een onderling geschil van het einde van de 13e eeuw (3).

In het archief van de Oostendse notaris Joseph Nicolaas DE CALLAIS (4) bevinden zich de akten van verpachting voor de jaren 1765 tot en met 1775.

De terreinafbakeningen in deze akten vermeld vormen een nuttige aanvulling op het plan van de bedijking van de polder waarvan de grote en duidelijke originele uitvoering te bezichtigen is in het heemmuseum "De Plate". Belangrijk zijn hierbij de toponiemen en de namen van de pachters. Het zal hier tevens opvallen dat de oorspronkelijke kaart de kadastrale eenheid "begin" gebruikt, terwijl de tienden verpachting in de fiskale eenheid "hoek" uitgedrukt wordt (zie bijlage).

De verpachting voor 1765 werd gehouden in de herberg "De Vos" in de polder gelegen en bewoond door Jacob VANDEN BERGHE, getuigen waren Jan Laurens CLAUS, koster te Mariakerke en "gheswooren thiende steekcer" van het Brugse Vrije, en Carel Hendrik DALDORP advocaat in de Raad van Vlaanderen, het hof van Beroep te Gent. Vanaf 1770 is Frans DE CAT waard in "De Vos".

Op 9 juli 1771 worden naar jaarlijkse gewoonte de tiende verpacht. De notarisakte wordt onmiddellijk gevolgd door een protest van dezelfde datum waarbij de zusters Marie en Anne Colette DE WILDE te Gent aan F.A. VERMEESCH, de ontvanger van Vicogne, laten weten "dat wy in geender manieren en consenteeren dat hedent benevens de voornoemde thienden, conjunctelyck sullen verpaght worden degonne in de gemelde polder competeerende aen de abdie tot Oudenburgh, synde een deurgaende vierde in het generael, wanof wy ter relatie van de admodiatie met de gemelde abdie.. aengegaen, ende op gevolgde cessie van onse vaeder sieur Bernaerdt De Wilde tot Gendt t'onsen profytte gebeurt, de unique proprietarissen syn,

ende... gedetermineert syn op ons selven alleene te verpaghten...".

's Anderendaags wordt dan effectief overgegaan tot de verpachting van hun 1/4 van de (reeds verpachte) tienden "van de prochien van Ste Catharinne ende Bredene geinclaveert in den polder van Ste Catharinne.. soo wordt... verpaght het deurgaende vierde van de naergenoomde thiende houcken gelegen binnen de prochien voornooft ende degonne van Santvoorde ende Ste Mariakercke.. maer en wort alhier geensins mede verpaght eenigh recht tot de thiende onder de prochie van Steene ingevolghet het arrest verleent in de Grooten Raede van Mechelen de 18 jan^{rli} 1755".

Hoe deze schijnbaar dubbele verpachting uit te leggen is, kunnen wij niet uitmaken aan de hand van enkele akten : ze zijn duidelijk het resultaat van voorafgaande betwistingen uitmondend in processen tot in het hoogste Hof van het land, met deze nieuwe regeling tot gevolg. Hoedanook, vanaf nu tot en met 1775 (de laatste verpachting van notaris DE CALLAIS) is er alleen nog sprake van het 1/4 deel van de abdij van Oudenburg.

Hieronder volgt nu de omschrijving van deze hoeken, waarbij de 10e of Grote Hoek van Mariakerke afzonderlijk verpaght werd.

- (1) Fr. VAN LEENHOVE : "De Onroerende Kerkgoederen van Bredene" in "Een Oord genaamd Bredena", uitgave van de Confrerie van 't Vyncx- en Woutermansambacht - Bredene, 1991.
- (2) G. VAN DE WOUDE : "Ter Duinen, kustmacht onder de Graven", 1944.
- (3) Fr. VAN LEENHOVE, op. cit.
- (4) Rijksarchief Brugge, Notariaat VAN CAILLIE depot 1941, boek 73 akten 96 en 97, boek 74, akten, 7, 8, 26, 27, 43, 44, 63, 64 en boek 75 akten 8, 20 t.e.m. 23, 36, 38, 48.
De volledige teksten met condities van verpachting zijn ter inzage in de bibliotheek van de V.V.F. Oostende, Dr. L. Colensstraat, Oostende.

* * *

- 1e hoek ...al tusschen Ste Catheryne creeken aen de zuytsyde, den duyn gracht aen de noortsyde, streckende metten oosteind aen de glachien van de stadt, metten westeinde aen de Stuyverstraete
- 2e hoek ...ligghende ten westeynde van den voorschreven eersten houck, west waert over de selve Stuyverstraete al tusschen Ste Catheryne creeke ende de Leffynckstraete, beede aen de zuytsyde, den dyckgracht aende noortsyde, streckende met den westeynde aen de casteel creeke
- 3e hoek ...ligghende west aen den voorgaenden tweeden houck westwaert aen de casteel creeke al tusschen de sydelynghe van sCamerlyncx ofte den Steenschen dyck aen de westsyde, streckende metten zuyteinde aende Leffynckstraete ende tnoorteynde aen den duyn gracht, met het Casteelken ten zuytoosthoucke

- 4e hoek ...ligghende zuyt daeraen ende zuyt over de Leffynckstraete al tusschen de sinte Catheryne creeke aen de oostsyde, den Steenschen dyck aende westsyde, streckende met den zuyteynde aen tlant van deer Huwyn poorter woonende tot... Hieruyt gereserveert ende wort niet mede verpacht de thiende ligghende in de prochie van Steene competeerende den heer pastoor aldaer, by transporte van dheeren vant ordre van Maltha, sulcx dat de selve thiende de prochie van Steene is competeerende
- 5e hoek ...ligghende oost aen den voorgaenden, noort over St Catheryne creeke, al tusschen de Stuyverstraete aen de oostsyde streckende met den zuyteynde aen tlant van dheeren Huwyn ende Bucqouy met den noort(eind)e aen de Leffynckstraete met een houck noort over de selve straete by forme van eenen dreyhouck tot aen(de) voors^e Ste Catheryne creeke ende Stuyverstraete, voorts wort niet min mede verpacht de thiende staende op een cleen parthieken ligghende onder de prochie van Steene soo men ghelooft
- 6e hoek ...ligghende zuyt aen den voorgaenden, al tusschen de Stuyverstraete aen de oostsyde den Steenschen dyck, aen de wests^e streckende met den zuyteinde aen de Steenstraete, wordende niet mede verpacht de thienden ligghende inde prochie van Steene, ende ten zuyteynde van desen houck staet het nieuw huys, de smisse ende waegemaeckerye competeerende aen sr Bucquoy
- 7e hoek ...ligghende op de oostsyde, noort daer by, over de selve Stuyverstraete al tusschen de Doode creeke aen de oostsyde, streckende met den noorteynde aen tlant van den ghewesenen Andries Lantsweirt ende de kercke van Ostende, alwaer het selve de creeke is scheidende
- 8e hoek ...ligghende aen de voorgaende tusschen de Leffingckstraete aen de noortsyde, streckende met den oosteynde aen de Doode creeke ende met het westeinde aen de Stuyverstraete, waer jegens ten noortwesthoucke staet het huys van Andries Lansweirt
- 9e hoek ...ligghende noort aen den voorgaenden, noort over de Leffynckstraete al tusschen de Ste Catheryne creeke aen de noortsyde streckende met den oosteynde aen de Doode creeke ende den sluysput, ende met den westeynde aen de Stuyverstraete
- 10e hoek ...ligghende oost aen den voorgaenden oost over de selve Doode creeke al tusschen de Gistelstraete aen de noortsyde, streckende met den zuyteynde aen het ghesheet van tlandt van d'hoirs myn heer Steenlandt ende met noorteynde aende Leffynckstraete, met nogh eene houck noort over de Leffynckstraete, streckende met den noorteynde aen tSluysfort ende dyckgracht tot aen de keete
- 11e hoek ...zuyt aen den voorgaenden tusschen de Gistelstraete aen de oostsyde, de Doode creeke ende Stuyverstraete aen(de) westsyde, streckende met den zuyteynde aen de Steenstraete

- 12e hoek ...ligghende suydoost van daer, suytwaert over de Steenstraete aen d'een syde den Steenschen dyck, streckende met den suyteynde aenden dyck van den polder, ende met den noorteynde aen de Steenstraete, ende ten zuyteinde staet de stelle van Gilles Moerloose alsnu m'her Pieter Lepée
- 13e hoek ...ligghende op het noorteynde oost vanden voorgaenden, oost over de Stuyverstraete al tusschen de Schaeperye creeke aen de suyts^e, de straete aen de noortsyde, streckende met den oosteynde aen de Gistelstraete
- 14e hoek ...ligghende zuyt van daer over de voorseyde Schaeperye creeke al tusschen den dyck van den polder aen de zuytsyde, streckende met den oosteynde aen de Gistelstraete ende met de westsyde aen de Stuyverstraete
- 15e hoek ...ligghende oost aen den voorgaenden, oost over de selve Ghistelstraete al tusschen den dyck van den polder aen de zuytsyde aldaer pointewys te niete loopende in den dyck
- 16e hoek ...ligghende noort aen den voorgaenden, noort aen de voorseyde Schaeperye creeke al tusschen den dyck van den polder aen de oostsyde, een creeke aen de westsyde, streck^e met den noorteynd aen de Leffynckstraete by den creeke met den zuyteynde aen tlant van de kercke van Ste Catheryne ende ten zuyteynde van den houck staet het pannestal
- 17e hoek ...ligghende op het noorteynde aen de westsyde daer aen west over deselve creeke al tusschen de Gistelstraete aen de westsyde, streckende met den zuyteynde aen het gescheet van het clooster van de Chartreusen tot Brugge ende met het noort^e aen(de) Leffynckstraete
- 18e hoek ...ligghende zuyt daer aen al tusschen eene creeke al de oostsyde, de Gistelstraete aen de westsyde, streckende met den zuyteynde aen de Schaeperye creeke

De Hoek 18 is toegekent den J. Catharinae puber Sijdelin vromer
 1750. De Hoek 17 is toegekent den J. Catharinae puber Sijdelin vromer
 1750. De Hoek 16 is toegekent den J. Catharinae puber Sijdelin vromer
 1750. De Hoek 15 is toegekent den J. Catharinae puber Sijdelin vromer
 1750. De Hoek 14 is toegekent den J. Catharinae puber Sijdelin vromer
 1750. De Hoek 13 is toegekent den J. Catharinae puber Sijdelin vromer
 1750. De Hoek 12 is toegekent den J. Catharinae puber Sijdelin vromer
 1750. De Hoek 11 is toegekent den J. Catharinae puber Sijdelin vromer
 1750. De Hoek 10 is toegekent den J. Catharinae puber Sijdelin vromer
 1750. De Hoek 9 is toegekent den J. Catharinae puber Sijdelin vromer
 1750. De Hoek 8 is toegekent den J. Catharinae puber Sijdelin vromer
 1750. De Hoek 7 is toegekent den J. Catharinae puber Sijdelin vromer
 1750. De Hoek 6 is toegekent den J. Catharinae puber Sijdelin vromer
 1750. De Hoek 5 is toegekent den J. Catharinae puber Sijdelin vromer
 1750. De Hoek 4 is toegekent den J. Catharinae puber Sijdelin vromer
 1750. De Hoek 3 is toegekent den J. Catharinae puber Sijdelin vromer
 1750. De Hoek 2 is toegekent den J. Catharinae puber Sijdelin vromer
 1750. De Hoek 1 is toegekent den J. Catharinae puber Sijdelin vromer
 1750.

Hoek	1770	1771 (Vicogne/St Riquier)	1771 (Oudenburg)
I	Balt. Van Lauwe Pieter Tornoye(2)	Jan Derdeyn -	Hendrik Van Hulle(6) -
2	Jan Dooms Hendr. Vanden Driessche	zie 1770	zie 1 ^e hoek
3	Pieter De Keyser Cornelis Canyn	Pieter De Keyser Jan Dooms	Alexander Rogee Joseph Sanders
4	Cornelis Wulleput Carel Quyo(1)	zie 1770	zie 3 ^e hoek
5	dheer Jan Derdeyn -	Hendr. Vanden Driessche Jan Dooms	zie 1 ^e hoek
6	Lieven Brael Cornelis Wulleput	Joseph Sanders Francis Castelein	zie 3 ^e hoek
7	Jacob Van Maldeghem Cornelis Canyn	Pieter Jacob Rotsaertsr(i) Pieter Jacob Rotsaert jr	(niet verpacht)
8	Joseph Sanders Francis Castelein(1)	Pieter Jacob Rotsaert jr Pieter Jacob Rotsaert sr	zie 1 ^e hoek
9	Hendr. Vanden Driessche Jan Dooms	Jan Dooms Hendr. Vanden Driessche	zie 1 ^e hoek
10	Francis Marcus Eugeen Vanden Russche	Steven Regout Cornelis L. Canyn	zie 1 ^e hoek
11	Francis Marcus Eugeen Vanden Russche	zie 1770	zie 1 ^e hoek
12	Jacob Van Maldeghem Cornelis Canyn	Lieven Brael Jacob Vande Woestyne(1)	zie 1 ^e hoek
13	Steven Regout Cornelis Canyn	Steven Regout Cornelis Canyn	zie 1 ^e hoek
14	Simoen Vanden Russche(1) Christoffel Van Acker(1)	Steven Regout Cornelis Canyn	zie 1 ^e hoek
15	zie 14 ^e hoek	Jacob Vande Woestyne Lieven Brael	zie 1 ^e hoek
16	Pieter De Keyser Cornelis Canyn	Francis De Cat(1) Hendr. Vanden Driessche	zie 1771
17	Cornelis Canyn Steven Regout	dheer Jan Derdeyn -	zie 1 ^e hoek
18	Steven Regout Cornelis Canyn	Jan Hendryckx(5) Pieter Quyo(4)	zie 1 ^e hoek
10 ^e hoek	Marinkerke dheer Jan Derdeyn	zie 18 ^e hoek	-

Hoek	1772	1773	1774	1775
1	Pieter De Keyser Cornelis Wulleput	Pieter De Keyser Steven Regaut	Eugeen De Gheluck(I) Jan Laurens Claus	Eugeen De Gheluck Hendrik Vanden Driessche
2	Jan Dooms Pieter De Keyser	Joseph Sanders Francis Castelein	Eugeen De Gheluck -	Jan Laurens Claus -
3	zie 2 ^e hoek	zie 2 ^e hoek	Jan Laurens Claus -	zie 2 ^e hoek
4	zie 1770	Cornelis Wulleput Jan Laurens Claus	Jan Dupon Steven Regaut	Jan Hendrickx Jan Laurens Claus
5	Joanna Bruynties(7) Jan Laurens Claus	Joanna Bruyntiens Pieter Bruyntjens	Hendr. Vanden Driessche Eugeen De Gheluck	Joseph Parmentier Pieter Bruyntiens
6	Hendr. Vanden Driessche Francis De Cat	Pieter Quyo Emanuel J. Van Leke(I)	Laurens De merchy Steven Regaut	Hendr. Vanden Driessche Eugeen De Gheluck
7	Francis Marcus Joseph Valuwaert(I)	Jan Hendrickx(8) Joos De Grootte	zie 5 ^e hoek	Hendr. Vanden Driessche -
8	Steven Regaut Cornelis Canyn	zie 1772	Jacob Van Maldeghem Pieter Quyo	Ferdinand De Corte Pieter Verplancke
9	zie 7 ^e hoek	Francis Marcus Jan Laurens Claus	zie 8 ^e hoek	Carel De Keyser Hendr. Vanden Driessche
10	zie 7 ^e hoek	zie 1772	zie 1772	Francis Marcus Pieter Verplancke
11	zie 7 ^e hoek	zie 1772	zie 1772	Francis Marcus -
12	zie 7 ^e hoek	zie 7 ^e hoek	Adriaan Rassouw Pieter Quyo	Hubert De Page Joos De Grootte
13	zie 8 ^e hoek	zie 10 ^e hoek	Jan Laurens Claus -	Francis Marcus -
14	zie 7 ^e hoek	Joseph Valuwaert Francis Marcus	Pieter Quyo Adriaan Rassouw	Hendr. Vanden Driessche -
15	Jacob Vande Woestyne Francis De Cat	Joseph Parmentier Pieter Bruyntiens	Joseph Parmentier Pieter Bruyntiens	Joseph Parmentier -
16	zie 6 ^e hoek	Eugeen Vanden Bussche Francis Verplancke(I)	zie 1 ^e hoek	Eugeen De Gheluck -
17	zie 1770	zie 1770	Frans Castelein Joseph Sanders	Cornelis Laurens Canyn Jan Kyndt(3)
18	Joseph Valuwaert Francis Marcus	Pieter Verplancke(I) Joseph Valuwaert	Joseph Valuwaert Francis Marcus	Ferdinand De Corte -
10 ^f	-	-	-	-

Hoek	1764 (pachter)	1765 (pachter/borg)	1766
I	Jan Bapt Pannekoucke	Pieter Torreere(1) Joseph Matten(2)	Pieter Torreel Jacob Vanden Berghe
2	idem	Jan Dooms(1) Hendrik Vanden Driessche(1)	zie 1765
3	Pieter De Keyser	Jan Bapt Pannekoucke Filip Vanden Driessche(2)	Alexander Rogee(2) Filip Vanden Driessche
4	Filip Vanden Driessche	Jan Laurens Claus(2) Carel Quyo(2)	Filip Vanden Driessche Jan Bapt Pannekoucke
5	Hendrik Vanden Driessche	Lieven Brael(1) Pieter Bruyntiens(3)	zie 1765
6	Jan Dooms	Phil. Vanden Driessche Jan Bapt Pannekoucke(1)	zie 1765
7	Macharius D'Auts	Joseph Parmentier(3) Jan Dupon(2)	Cornelis Wulleput Lieven Brael
8	Lieven Brael	Hendrik Vanden Driessche Jan Dooms	Cornelis Wulleput Lieven Brael
9	Francis Marcus	Jan Bapt Pannekoucke Phil. Vanden Driessche	Jan Dooms Hendrik Vanden Driessche
10	idem	Laurens De Meurissy Jacob Vande Woestyne	Francis Marcus Simoen Vanden Bussche
11	Steven Rigault	Cornelis Wulleput Francis Castelein(2)	Jan Bapt Pannekoucke Phil. Vanden Driessche
12	Macharius D'Aut	Francis Castelein cornelis Wulleput	Pieter Bruyntiens Joseph Parmentier
13	Francis Marcus	Steven Regout	theer Francis Vermeesch
14	Jan Vande Kerckhove	Laurens De Meurissy(1) Jacob Vande Woestyne	Francis Marcus Simoen Vanden Bussche
15	Hendrik Vanden Driessche	Francis Marcus(1) Jan Jacob Herebout(1)	Pieter Bruyntiens Joseph Parmentier
16	Balt. Van Lauwe	Jan Dooms Hendrik Vanden Driessche	Lennart Vande Walle(3) Jan Bonneville(3)
17	Macharius Daut	Pieter De keyser(1) Jan Bapt. pannekoucke	Francis Marcus Simoen Vanden bussche
18	Jan Vande Kerckhove	Steven Rigault(1) Pieter Jan De Vos(1)	Jan Bapt. Pannekoucke Phil. Vanden Driessche
10 ^e hoek Mariakerke	Francis Castelein	Jacob Van Valdeghem(1) Abraham De Somer(2)	Hendrik Vanden Driessche Jan Dooms

(1) woont in de polder
(2) woont te Mariakerke
(3) woont te Oostende
(4) woont te Stene

(5) schaapherder te Stene
(6) woont te Merendree
(7) weduwe Lieven Brael
(8) gehuwd met Marie Diserynck

Hoek	1767	1768	1769
I	Jean Poirier dit Caulier sr Venant Dufour	zie 1766	Jan Derdeyn Joseph Nicolaas De Callais
2	zie 1765	zie 1765	zie 1765
3	zie 1766	Antoine Schreurs(2) Cornelis Wulleput	Joseph Sanders -
4	Baltazar Van Lauwe Joos Vanden Abeele(3)	Joseph Sanders(1) Alexander Rogee	Cornelis Wulleput -
5	Phil. Vanden Driessche Jan Bapt Pannekoucke	zie 1765	Hendrik Van den Driessche -
6	Jan Bapt Pannekoucke Phil. Vanden Driessche	Balt. Van Lauwe(3) Jan Laurens Claus	Balt. van Lauwe -
7	Pieter Torreel Jacob Van Maldeghem	Pieter Torreel Jacob Vanden Berghe	Hendrik Vanden Driessche -
8	Balt. Van Lauwe Joos Vanden Abeele	zie 1765	Jacob Van Maldeghem Cornelis Canyn(1)
9	Joseph Parmentier Jan De Croos(3)	Jan Dupont(4) Pieter Jan De Vos	dheer Jan Derdeyn -
10	Jacob Vanden Berghe(1) Pieter Torreel	Francis Marcus Eugeen Vanden Bussche	zie 1768
11	Francis Marcus Eugeen Vanden Bussche(1)	zie 1767	zie 1767
12	Lieven Brael Pieter Bruyntiens	Maryn Speecke Pieter Jan De Vos	zie 1767
13	Jacob Vanden Berghe Pieter Torreel	Balt. Van Lauwe Jan Laurens Claus	dheer Jan Derdeyn -
14	Hendrik Vanden Driessche Jan Dooms	zie 13 ^e hoek	Balt. van Lauwe Joos Vanden Abeele
15	Joseph Parmentier Jan De Croos	Steven Regout Pieter De Meyser	Joseph Parmentier Balt. Van Lauwe
16	zie 1765	Abraham De Somer(2) -	Abraham De Somer Joseph Le Pla
17	Maryn Speecke(4) Pieter Jan De Vos	Pieter Bruyntiens Jan De Croos	zie 1768
18	Jacob Vanden Berghe Pieter Torreel	Steven Regout Pieter De Meyser	dheer Jan Derdeyn -
10 ^e	Jacob Van Maldeghem Pieter Torreel	Jacob Van Maldeghem Pieter Jacob Rotsaert jun ^r (1)	J.B. Blontrock dheer Jan Derdeyn(3)